

MIÉRT HAGYTUK, HOGY ÍGY LEGYEN?

SZINHÁZ- ÉS FILMMŰVÉSZETI EGYETEM
DOKTORI ISKOLA

MŰHELYKONFERENCIA

2023. JANUÁR 30.

PROGRAM

MIÉRT HAGYTUK, HOGY ÍGY LEGYEN?
9:00 - 10:45

9:00-9:10

MEGNYITÓ

1.SZEKCIÓ

Moderátor: Gelencsér Gábor

9:10-9:25

Cserhalmi Sára: Az első hazai szociofotós

9:25-9:40

Rácz Attila: „Halaszthatatlan haladék” - Eörsi István és Hajas Tibor pályája antik fénytörésben

9:40-9:55

Beretvás Gábor: Miért hagytuk, hogy így legyen? -
Pedagóguskarakterek a '80-as évek magyar filmjeiben

9:55-10:10

Daoud Dániel: A tehetségfogalom alakulása 1980 és 1989 között

10:10-10:25

Csákvári Géza: Díjak, diverzitás

10:25-10:45

Beszélgetés, vita

PROGRAM

Και συ τέκνον?

10:45 - 12:05

2. SZEKCIÓ

Moderátor: Karsai György

10:45-11:00

Kocsányi András: Sine Morbo –
Egy kórházi filmszatíra alkotói,
forgatókönyvi kérdései

11:00-11:15

Mohácsi István: Και συ τέκνον?
(Kai su teknon)

11:15-11:30

Dobri Dániel: A görög kar
teatralitása

11:30-11:45

Vízkeleti Dániel: Kettős
átváltozás – misztikum,
dramaturgia és színjátszás
összefüggései

11:45-12:05

Beszélgetés, vita

PROGRAM

SZTANYIZZ, NE SZTANYIZZ!
12:05 - 13:25

3. SEKCIÓ

Moderátor: Jákfalvi Magdolna

12:05-12:20

Lestyán Attila: Irónia. Fajtaság.
Színészi eszköz.

12:20-12:35

Táborosi Margaréta: Sztanyizz,
ne Sztanyizz!

12:35-12:50

Visky Ábel: A „szerepcsere”
pszichodramatikus
technikájának alkalmazása a
filmforgatás előkészítési
fázisaiban

12:50-13:05

Zsigó Anna: “Elkezdődik, és van,
és nem törekszik változásra”

13:05-13:25

Beszélgetés, vita

13:25-14:40

EBÉDSZÜNET

PROGRAM

HOZOTT ANYAG
14:40 - 16:00

4. SZEKCIÓ

Moderátor: Stóhr Lóránt

14:40-14:55

Gál Eszter:
Nagy József – Comedia Tempio

14:55-15:10

Táborosi András: Légekoptikai
jelenségek a Fényhozó
kisjátékfilm vizuális világában

15:10-15:25

Kovács Ágnes: Vörös tapétán
tengerkék virágok

15:25-15:40

Liszka Tamás: Hozott anyag

15:40-16:00

Beszélgetés, vita

PROGRAM

FEMINISTA LELKIISMERET
16:00 - 17:20

5. SZEKCIÓ

Moderátor: Lőrinc Katalin

16:00-16:15

Lázár Helga: A dologi világ
testemlékezete

16:15-16:30

Kukk Zsófia: A lengyel színház
feminista lelkiismerete

16:30-16:45

Sándor Júlia: A lányáldozat
travesztiája Weöres Sándor
Octopusában

16:45-17:00

Rainer Micsinyei Nóra:
Magyar Metoo filmek

17:00-17:20

Beszélgetés, vita, a konferencia
zárása

ABSZTRAKTOK

SZFE DI MŰHELYKONFERENCIA
2023. JANUÁR 30.

Cserhalmi Sára: Az első hazai szociofotós

Előadásomban a hazai szociofotó kialakulásának körülményeiről és megteremtőjéről, Tábori Kornélról fogok beszélni.

Rácz Attila: „Halaszthatatlan haladék” - Eörsi István és Hajas Tibor pályája antik fénytörésben

Eörsi István 1969-ben írt *Huligán Antigonéja* messze nem tartozik az államszocializmus propagandaszövegei közé. A közeg, amiben „Örökösök” címmel 1972-ben a bemutatóra sor került azonban a népművelés fontos és kényes terepének számított, ma úgy hívják ezt a műfajt: színházi nevelés. Az 56-os megtorlások utáni társadalmi kompromisszum belsővé tételének színpadi kísérlete középiskolás diákokkal zajlott. Ahogy a címváltozatok is sugallják, az átiratban Eörsi a közmegegyezést ostromozva szándékosan és ravaszul torzított a görög tragédia példázatszerűségén. E torzítással kapcsolatos kérdés: a Belvárosi galeri perben két év hat hónap szabadságvesztésre ítélt Hajas Tibor, performanszművész ihlette-e a Haimónt idéző figurát a darabban? Olvasatomban az előadás egyformán állami és ellenzéki mérföldkönek számít az 1975-ös Helsinki Egyezmény aláírásához vezető úton. Nincs győztes, csak a „túlélés bája”, ahogy a *Sírkő és kakaó*ról Déry Tibor fogalmazott.

Beretvás Gábor: Miért hagytuk, hogy így legyen? - Pedagóguskarakterek a '80-as évek magyar filmjeiben - 9:40 - 9:55

A nyolcvanas évek szinkronidejű fikciós filmjeiben a pedagóguskarakterek már nem erkölcsi iránymutatóként vannak jelen, mint az ötvenes-hatvanas évek alkotásaiban. A nyolcvanas évek filmesei, akárcsak a kor szociológusai, a fókusz a pedagógushivatás ázsiójának devalválódására irányítják. A vizsgált filmek pedagóguskarakterei az értelmiség legkevésbé megbecsült tagjaiként vannak ábrázolva. A pedagógusok a '80-as évek alkotásaiban egzisztenciálisan kevésbé életképes, alkohol- és magánéleti problémákkal küzdő karakterekként jelennek meg, akikből csalódottságukban akár pályaelhagyók vagy öngyilkosok is lesznek. A késő Kádár-kor kritikája is ez, hiszen az államszocializmus komoly társadalmi feladatot szánt a pedagógushivatást űzőknek.

ABSZTRAKTOK

SZFE DI MŰHELYKONFERENCIA
2023. JANUÁR 30.

Daoud Dániel: A tehetségfogalom alakulása 1980 és 1989 között

Doktori kutatásom egy intézmény szociológiai kutatás, ami a Színház- és Filmművészeti Egyetem felvételi rendszerén keresztül azt vizsgálja, hogy az egyetem különböző időszakaiban, milyen feltételek mentén, és hogyan alkotta meg a tehetség, és a tehetséges diák definícióját. Konferencia előadásomban kísérletet teszek az 1980 és 1989 közötti időszak eszményi, tehetséges diák képének megalkotására az egyetem Irattárában végzett kutatásaim alapján.

Csákvári Géza: Díjak, diverzitás

A filmfesztiválok a pandémia eredményeképpen megváltoztak: a definíció kérdőjeleződött meg. A filmipar számára sokkal fontosabbá váltak a díjak, ma már nem elválasztható a fesztivál elismerés a gálacentrikus kitüntetésektől. A társadalom, a civil szervezetek és a politika középpontjába kerültek a mozgóképes ünnepek - hazai és nemzetközi szinten. Az Európai Filmdíj- és Nemzetközi Golden Globe szavazóként az elmúlt év változásait elemzem.

Kocsányi András: Sine Morbo – Egy kórházi filmszatíra alkotói, forgatókönyvi kérdései

Sine morbo, jelentése: betegség nélkül. A Sine Morbo egy készülő filmszatíra, amelyben egy egészséges kisember mindössze a jogosítványát szeretné meghosszabbítani, ennek érdekében pedig elmegy egy kórházi rutin vizsgálatra. Ám a kórházi gépezet káoszában eltéved, elveszti személyiségét, egészsége leromlik, míg végül meghal. Előadásomban arra keresek választ, az egyszerű alapötletet hogyan próbálom feltölteni tartalommal, milyen kérdések mentén próbálom a filmem szerkezetét megalkotni, illetve hogyan tudok a satirikus elemekre, a groteszk komikumra ráerősíteni?

Mohácsi István: Καί σου τέκνον? (Kai su teknon)

A félévben írtam egy színdarabot, amelyet teljesen a doktori munkámban vizsgált, storyline-okra épülő színdarabíró technikával készítettem el. A folyamat leírása az ötlettől a szerkezet kialakításán át a szöveg megszületéséig minden színházi embernek érdekes lehet, hiszen nem egyszerűen dramaturgiáról van szó, hanem arról, hogy hogyan közelítek meg egy problémát: egy művészeti alkotás elkészítése, a szabadság kiteljesítése úgy, hogy közben a lehető legnagyobb strukturáltságban dolgozom.

ABSZTRAKTOK

SZFE DI MŰHELYKONFERENCIA
2023. JANUÁR 30.

Dobri Dániel: A görög kar teatralitása

A kórus dramaturgiai szerepének értelmezése általános probléma a görög tragédiák színpadra állításánál. A kar funkciójának definiálása gyakran okoz fejtörést a színházi alkotóknak, köztük a zeneszerzőknek is. Graham Ley, a University of Exeter professzora *The Theatricality of Greek Tragedy. Playing Space and Chorus* c. tanulmánykötetében keresi a probléma megoldását. Előadásomban Ley tanulmányaiból kiindulva felteszem a számomra releváns kérdéseket a témával kapcsolatban.

Vízkeleti Dániel: Kettős átváltozás – misztikum, dramaturgia és színjátszás összefüggései

Filmtervemben egy ártatlan színésznőnek Salomé-vá, démoni csábító boszorkánnyá kell válnia, aki a folklórban halálakor atavisztikus erő hatására lidérccé változott. A filmbéli előadás során a hét fátyol tánc alatt ledobja magáról a pusztító romlottság fullasztó leplét is, és lelkileg lemeztelenedve megtérően esik át. Ezt az ősi rituálé és üdvözlés hatására történő, a mágikus és vallásos felfogás közti törést mutató, kettős átváltozást dramaturgiai és elméleti szempontból vizsgálom előadásomban.

Lestyán Attila: Irónia. Fajtaság. Színészi eszköz.

Zsámbéki Gábor színházának nyelvét a rendező interjúiból, illetve saját, mesterségórák és színházi próbák alatt szerzett emlékeim mentén írom le. A gyakorlati használatban egyetemes színházi nyelvnek az előfeltevéseit kutatom, partikuláris meghatározottságait. Az irónia, a fajtaság és a színészi eszköz fogalmakat emelem ki és elemzem Zsámbéki Gábor színészképzési és színházrendezői diskurzusában.

Táborosi Margaréta: Sztanyizz, ne Sztanyizz!

A „Klajn-Sztanyiszlavszkij rendszerként” ismert metódus művésznemzedékek oktatásának alapját képezte Jugoszláviában. Hugo Klajn *A rendezés alapvető problémái* című könyve azonos fontosságú alapl műként szerepelt K. Sz. Sztanyiszlavszkij *A színész munkája* című kötetével. Hugo Klajn Bécsben szerzett orvosi diplomát Sigmund Freud tanítványaként, majd a pszichoanalízis meghonosítójaként háborús neurózisokat tanulmányozott a II. Világháborúban. Közel húsz éves rendezői-elemzői gyakorlatával-, amelyet a Belgrádi Színművészeti Egyetem tanáraként tanítványainak továbbadott, több generáció gondolkodásmódját terelte az elmélyültebb, analitikus alkotó folyamatok felé.

ABSZTRAKTOK

SZFE DI MŰHELYKONFERENCIA
2023. JANUÁR 30.

Visky Ábel: A „szerepcsere” pszichodramatikus technikájának alkalmazása a filmforgatás előkészítési fázisaiban

A pszichodramában kiemelkedő fontosságú „szerepcsere” technikája izgalmas eszköz lehet egy dokumentum és fikció határán egyensúlyozó film forgatókönyvének megírásakor. Előadásomban arra fókuszálok, hogy az Ali című, előkészítési fázisban levő filmtervem fejlesztése során hogyan és milyen célból alkalmaztam ezt a módszert, és az elkezdett munkafolyamat milyen lehetséges irányokat vehet a továbbiakban.

Zsigó Anna: “Elkezdődik, és van, és nem törekszik változásra”

Előadásomban az *új dramaturgia* fogalmát járom körbe. Olyan hierarchiamentes dramaturgiai megoldásokat mutatok be, melyek jobbhíján a kísérleti jelzővel illethetők, ám napjainkra a színházi gondolkodás megkerülhetetlen részét képezik. Elvetik az arisztotelészi alapelveket és nem az eleje-közepe-vége struktúrában jönnek létre, hanem tájképet alkotnak. Ulla Ryum dán színháztudós spirál hasonlatából kiindulva saját dramaturgiai munkám keretét próbálom megalkotni.

Gál Eszter: Nagy József – Comedia Tempio

Az 1990-ben Franciaországban bemutatott Comedia Tempio Nagy József korai alkotói korszakának legkiforrottabb előadása. A darab mozgásnyelvében a kontaktimprovizáció technikája és alapelvei sajátos formai- és kifejező jelleget adnak a koreográfiának. Elemzésemben az előadók testhez, tárgyakhoz és egymáshoz való viszonyát vizsgálom a kontaktimprovizáció működési elvei alapján, és a Philther-módszer segítségével.

Táborosi András: Légekoptikai jelenségek a Fényhozó kisjátékfilm vizuális világában

A természetes és mesterséges fényhatások vizsgálatára egy kisjátékfilm készítésén keresztül szeretnék vállalkozni, ami egyben a DLA művészi mestermunkát is magában foglalná. A légekoptikai jelenségek természetes szépségükből adódóan régóta inspirálják a különböző művészeket, tudósokat, és a hétköznapi ember is pár száz évvel ezelőtt még másképp tekintett az időjárásra. Ugyanis akkor még tisztában voltak azzal, hogy bizonyos légköri jelenségek feltűnése után hogyan fog változni környezetük éghajlata. Azokra a jelenségekre, amikre nem találtak magyarázatot valamilyen égi jelnek tekintették és úgy vélték, hogy az istenek üzeni próbálnak. Az évszázadok során a tudomány a legtöbb légekoptikai jelenségre egyértelmű választ adott, megcáfolva a hozzájuk fűződő hiedelmeket.

ABSZTRAKTOK

SZFE DI MŰHELYKONFERENCIA
2023. JANUÁR 30.

Kovács Ágnes: Vörös tapétán tengerkéek virágok

Előadásomban az esztétizmus színes film váltást érintő egyik irányzatát, a szecessziós tudatfilmet mutatom be, amelynek színhasználatát jellemzően festészeti irányzatok vagy akár konkrét művek utalásos, idézetszerű beemelése határozza meg. A tudatfilmes forma és a szecesszió világából kibomló sajátos színhasználatot Huszárik Zoltán Szindbád (1970) című filmjén keresztül elemzem.

Liszka Tamás: Hozott anyag

A vizuális művészet Rubens, Duchamp, Ruttmann, Rauschenberg, Vautier és Manovich után sokadjára, ezúttal éppen a mesterséges intelligencia és a filmkészítés keresztt metszetében találja magát szemben az auktoritás, az eredetiség kérdésével. Miként értelmezhető a műalkotás és a művészet fogalma a teljes technikai közvetítettség legújabb korszakhatárán?

Lázár Helga: A dologi világ testemlékezete

Előadásomban a dologi világ emlékezeti mezejének figuraszínházi vonatkozásait szeretném felvázolni. Állításom szerint nem csupán az ember, hanem a dologi világ összes tényezője saját testemlékezettel bír, és egyfajta alternatív, megtestesült történelemként, materializálódott tudatalattiként, haptikusan felfogható emlékezeti helyként őrzi és örökíti tovább saját keletkezésének, előáll(it)ásának, formálódásának körülményeit. A figuraszínházi zsáner ennek az emlékezeti mezőnek a kibontakoztatására, láthatóvá tételére kínál fel kortárs színházi gyakorlatot.

Kukk Zsófia: A lengyel színház feminista lelkiismerete

Jolanta Janiczak az egyik legjelentősebb kortárs drámaírónak számít Lengyelországban, a kortárs lengyel színház „feminista lelkiismeretének” is nevezik. Drámáinak szereplői a történelem híres vagy hírhedt nőalakjai, akiket a történelmi emlékezet valamilyen szempontból démonizált. Janiczak szövegei dekonstruálják a történelmi hősnők köré épült mítoszokat, egyúttal rámutatnak a patriarchális társadalom alkotta narratívák egyoldalúságára. Az előadásomban azt igyekszem körbejárni, miképpen jelenik meg a mítosz dekonstrukciója és a történelem újraírása, valamint a feminista kritika Janiczak szövegeiben és azok színpadi adaptációiban.

ABSZTRAKTOK

SZFE DI MŰHELYKONFERENCIA
2023. JANUÁR 30.

Sándor Júlia: A lányáldozat travesztiája Weöres Sándor Octopusában

Weöres Sándor 1965-ös tragikomédiájában, az Octopus, avagy Szent György és a sárkány históriájában az évenkénti nagy ünnepségére, a tavaszünnepre készülő Silene városát látjuk. A Diocletianus császár idején játszódó történetben az ünnep és az azt betetőző szűzlányáldozat motívumával Weöres antik hagyományokban gyökerező, folklorikus toposzt idéz meg. A lányáldozatért cserébe a város számára védelmet kínáló sárkányról azonban a kiderül, hogy nem létezik, s ennek a dramaturgiai csavarnak köszönhetően a huszadik századi drámában az áldozathozatal, az áldozatiság és a sárkányölő hős motívuma egyaránt átértelmeződik.

Rainer Micsinyei Nóra: Magyar Metoo filmek

Pető Andrea tanulmányában a Metoo mozaglom kirobbanását a "19. század végén kezdődő normaváltás, az emancipáció következő lépcsőjének" nevezi. Öt kiválasztott kortárs magyar filmet annak tekintetében elemzek, hogy szereplőik a Metoo kampánnyal elindult normaváltásról való társadalmi párbeszédben milyen "érvekkel" vesznek részt, illetve mennyiben segítik elő a normaváltást, vagy akadályozzák azt a filmekben megjelenő reakciókkal.